PROF. DR. IOSIF LEPŞI (1895–1966) – CERCETĂTOR AL SPAŢIULUI GEOGRAFIC ROMÂNESC

OVIDIU BÂTĂ

Prof. dr. Iosif Lepşi (1895-1966) – Forscher des rumänisches geographisches Raumes

(*Zusammenfassung*)[*]

Der Biologe, Geograph und Museologe Iosif Lepşi war am 1. September 1895 in Radautz, in der Bukowina geboren. Er besuchte die Normalschule in Czernowitz und später die Naturwissenschaft- und Geographiekurse an der Fakultät für Wissenschaften der „König Ferdinand I."- Universität (Abschlussprüfung in 1921). Er war Professor und Lyzeumsdirektor in Orăştie (Bezirk Hunedoara) und in Cavarna (Bezirk Caliacra). 1923 erwarb er den Doktortitel im Bereich der Naturwissenschaften und der Geographie an der Universität Czernowitz. Um seine Fachstudien zu ergänzen, arbeitete er in mehreren Museen für Naturwissenschaften (in Wien, London, Paris, Berlin, Monaco), im Laboratorium für Meeresbiologie in Roscoff (Frankreich) und unternahm eine wissenschaftliche Reise in Ägypten, Palestina und Syrien (1928). In Februar 1923 wurde er zum Direktor des Regionalmuseums Bessarabiens ernannt, das er – mit einer Unterbrechung zwischen Juli 1940 und August 1941 – bis im Frühling des Jahres 1944 leitete. Er trug zur Entwicklung der Museen in Bessarabien bei und übte als Präsident der Regionalkommission für den Schutz der Naturdenkmäler in Bessarabien durch die Anerkennung der ersten dortigen Naturschutzgebiete als solche eine rege Tätigkeit aus. Seit 1944 arbeitete er als Abteilungsdirektor am Nationalmuseum für Naturkunde in Bukarest und als Mitverfasser des Werkes *Fauna Rumäniens* im Auftrag der Rumänischen Akademie.

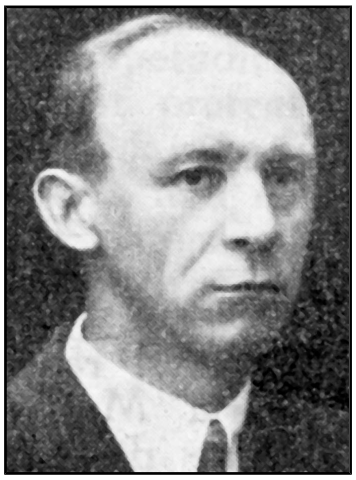
Er studierte die Welt der Urtierchen, machte Forschungen im Bereich der Limnologie, Hydrobiologie, Faunistik und Geographie in Dobrudscha, Bessarabien, der Bukowina und im Siebenbürgen. Er veröffentlichte wissenschaftliche Artikel und Studien in Fachzeitschriften aus Rumänien, Frankreich, Deutschland und England. Aufgrund seiner wissenschaftlichen Tätigkeit wurde er zum Mitglied mehrerer in- und ausländischen Fachgesellschaften (Gesellschaft der Naturwissenschaftler aus Rumänien, die Rumänische Königliche Geographiegesellschaft, Rumänische Akademie der Wissenschaften, Internationale Gesellschaft für Limnologie, Berliner Paläontologische Gesellschaft u.a.) Prof. Dr. Iosif Lepşi ist 1966 aus dem Leben geschieden.

[*] Traducere: Ştefăniţa-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXIII**, *2* (47), p. 555 – 566, Rădăuţi – Bucureşti, 2016

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Iosif Lepşi, Biologe, Geograph, Museograph, Limnologie, Urtierchen, Bessarabien, Chişinău, Regionalmuseum Bessarabiens, Naturschutz.

Personalitate de o rară modestie, cu o prodigioasă şi rodnică activitate ştiinţifică, erudit biolog şi geograf, Iosif Lepşi s-a născut la 1 septembrie 1895, în oraşul Rădăuţi, unde şi-a petrecut copilăria şi a urmat şcoala primară. Studiile secundare le-a făcut la Şcoala Normală din Cernăuţi, iar studiile superioare le-a absolvit în anul 1921, la Facultatea de Ştiinţe Naturale a Universităţii din Cernăuţi, specialitatea ştiinţe naturale-geografie. În acelaşi an, a susţinut şi promovat examenul de capacitate pentru profesorii secundari de ştiinţe naturale şi geografie.

În baza Decretului nr. 78 226 al Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, Iosif Lepşi a fost încadrat, la 1 septembrie 1921, ca profesor suplinitor pentru geografie şi ştiinţele naturale, la Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie, judeţul Hunedoara.

În paralel cu activitatea pedagogică, şi-a continuat şi pregătirea ştiinţifică, înscriindu-se la doctorat, la profesorul său de zoologie de la Universitatea din Cernăuţi, Eugen Botezat (1871–1964), întemeietorul şcolii de zoologie de la Cernăuţi[1]. În anul 1923, obţine titlul de doctor în specialitatea ştiinţe naturale şi geografie, cu calificativul *Summa cum laude*, la Facultatea de Ştiinţe Naturale a Universităţii „Regele Ferdinand I" din Cernăuţi, fiind, în decurs de 50 de ani, al treilea doctor în această ştiinţă la Universitatea cernăuţeană[2]. Enciclopedia *Cugetarea* îl consemnează ca „dr. în şt. naturale şi geografice de la Berlin"[3], informaţie preluată şi de Emil Satco[4].

[1] Emil Pop, acad. Radu Codreanu, *Istoria ştiinţelor în România. Biologia*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1975, p. 122.

[2] Valeriu Bora, *Dr. Iosif Lepşi*, în „Societatea de mâine". Revistă bilunară pentru probleme sociale şi economice, Cluj, anul V, nr. 9, 15 mai 1928, p. 188.

[3] Lucian Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea. Material românesc: Oameni şi înfăptuiri*, prefaţă de I. Oprişan, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Vestala – Saeculum I. O., 1999, p. 486.

[4] Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi–Suceava, Editura Princeps–Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004, p. 614.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Interesat să facă cercetări pe litoralul Mării Negre, Iosif Lepşi obține, în anul 1923, detaşarea la Gimnaziul mixt din Cavarna[5], sudul Dobrogei, unde a predat, pe lângă orele de ştiințe naturale şi geografie, şi ore de matematică, fizică, chimie şi limba latină. Începând din anul 1924, a fost numit director al Gimnaziului, funcție în care a dovedit preocupare şi pricepere managerială.

În timpul când a fost în Cadrilater (1923–1925), a adunat un vast material ştiințific referitor la Marea Neagră. Pe lângă studiile de biologie, Iosif Lepşi s-a ocupat şi cu cercetarea oraşului Bizone, veche aşezare grecească, dispărută în urma unui cutremur, a făcut descoperiri arheologice de mare importanță istorico-ştiințifică, stabilind, primul din țară[6], existența a „vreo cinci localități [colonii greceşti, n. n. – O. B.], până acum necunoscute”[7].

„Pentru toate aceste rare şi mult prețioase lucrări ştiințifice ale sale – spune Valeriu Bora[8] –, dl. dr. Lepşi a cheltuit tinerețea şi sănătatea sa, ajutându-se cu sărăcăcioasa sa leafă de profesor [...]. Ba, în excursiile ştiințifice obositoare, a fost nevoit să doarmă săptămâni întregi pe pământul gol, în regiunile cele mai părăsite şi sărăcăcioase, înfrățindu-se cu glia”.

Iosif Lepşi a revenit ca profesor la liceul din Orăştie, în anul 1927, fiind numit director la Şcoala Normală[9].

Cele mai temeinice şi profitabile relații ştiințifice le-a avut cu savantul biolog Grigore Antipa (1867–1944), care, în anul 1927, ca o mare apreciere, l-a chemat pe Iosif Lepşi la Bucureşti şi i-a încredințat postul de conservator la Muzeul de Istorie Naturală, spre a-şi putea continua valoroasele sale cercetări ştiințifice. În anul 1928, a fost sprijinit de Grigore Antipa să întreprindă o expediție ştiințifică în Egipt, Valea Iordanului (Palestina) şi Siria ş. a.[10].

În perioada 18–21 aprilie 1928, la Cluj, s-au desfăşurat lucrările primului Congres Național al Naturaliştilor din România, la care s-a dezbătut, într-o viziune ecologică modernă, întreaga problematică a ocrotirii naturii din România. Iosif Lepşi a avut o prezență activă în cadrul Congresului şi a susținut comunicarea *Despre protozoarele din apele sărate ale României*.

---

[5] Cavarna sau Kavarna, oraş în regiunea Dobrici, Bulgaria, pe țărmul Mării Negre. Între anii 1913 şi 1940 a aparținut României, fiind situat în județul Caliacra.

[6] Valeriu Bora, *op. cit.*, p. 188.

[7] Iosif Lepşi, *Bizone (după observații proprii)*, în „Revista istorică”. Dări de samă, documente şi notițe, publicată de N. Iorga, cu concursul mai multor specialişti), anul al XIII-lea, nr. 1–3, ianuarie–martie 1927, Vălenii-de-Munte (Prahova), Tipografia „Datina românească”, p. 7.

[8] Valeriu Bora, *op. cit.*, p. 188.

[9] Sorin Geacu, *Prof. dr. Iosif Lepşi – zoolog, geograf, muzeolog (1895–1966)*, în „Buletin ştiințific. Revistă de etnografie, ştiințe ale naturii şi muzeologie”, publicație a Muzeului Național de Etnografie şi Istorie Naturală a Moldovei, Chişinău, seria nouă (Ştiințe ale naturii), nr. 4 (17), 2006, p. 191.

[10] Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 486; Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 191.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Sub aceeaşi prestigioasă recomandare a lui Grigore Antipa, începând din anul 1930, Iosif Lepşi a studiat colecţiile ştiinţifice ale muzeelor de ştiinţe naturale din Londra, Paris, Berlin, Viena, Monaco[11], a audiat cursuri la Universitatea din Berlin şi a lucrat la Laboratorul de Biologie Marină din Roscoff (SBR), de pe coasta bretonă a Franţei.

În anii 1931–1932, Iosif Lepşi a fost biolog-colaborator la Direcţia Generală a Pescăriilor de pe râurile interioare şi Dunăre, apoi a lucrat la Institutul Oceanografic şi Muzeul Zoologic din Berlin[12].

Începând din luna februarie 1932 şi până în primăvara anului 1944, cu o întrerupere între iulie 1940 şi august 1941, a fost director al Muzeului Regional al Basarabiei, din Chişinău, post obţinut, în 10 decembrie 1931, în urma susţinerii concursului organizat de Facultatea de Ştiinţe a Universităţii din Iaşi, care coordona, din punct de vedere ştiinţific, Muzeul din Chişinău.

Între 1937 şi 1944, a fost şi inspector de vânătoare[13].

Din anul 1944, a fost încadrat ca şef de secţie la Muzeul Naţional de Istorie Naturală din Bucureşti, alăturându-se unei echipe de cercetători valoroşi – Victoria Iuga, Mihai Băcescu, Eugen Niculescu, Igor Sienkiewicz[14] – ai muzeului. Ulterior, a lucrat în colectivul „Fauna României", de pe lângă Academia Română.

Ca o recunoaştere a activităţii sale, mai multe societăţi ştiinţifice din ţară şi străinătate – Societatea Naturaliştilor din România, Societatea Ardeleană de Ştiinţe Naturale, Societatea Română de Geografie, Asociaţia Internaţională pentru Limnologie, Societatea Paleontologică din Berlin – l-au primit ca membru. A fost membru în Comitetul Societăţii Regale Române de Geografie (1934–1941) şi membru corespondent al Academiei de Ştiinţe din România, Secţia IV: Biologie (Zoologie, Botanică, Fiziologie), ales în 20 decembrie 1936[15]. A fost preşedinte al Comisiei Regionale pentru Protecţia Monumentelor Naturii pentru Basarabia, vicepreşedinte al Societăţii Naturaliştilor Basarabeni şi a reprezentat România, ca delegat, în Comitetul pentru explorarea ştiinţifică a Dunării[16].

---

[11] Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 486.

[12] Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 191.

[13] *Ibidem*, p. 192.

[14] Gabriela Andrei, *Profesorul Alexandru V. Grossu (1910–2004). O viaţă dedicată semenilor*, în „Studii şi comunicări", publicaţie a Comitetului Român pentru Istoria şi Filosofia Ştiinţei şi Tehnicii al Academiei Române, vol. III, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2010, p. 176.

[15] Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 486; Emil Satco, *op. cit.*, p. 614; Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 192; *List of Members of the Romanian Academy of Sciences in 1943, mentioning scientific title, employing institution and date of election in ASR* [on line], www.aos.ro/site_mod_eng/2010/Primapagina/membriASR.pdf (accesat la 8 octombrie 2015).

[16] Petru Bejinariu, *Iosif Lepşi – biolog zoolog format la şcoala profesorului Eugen Botezat de la Cernăuţi*, în Petru Bejinariu, *Biologi de seamă din Bucovina*, vol. IV, Iaşi, Editura Bucovina, 2003, p. 166.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Profesorul dr. Iosif Lepşi a fost membru al Partidului Poporului, organizația județului Hunedoara[17].

Ca autor, a publicat 120 de articole şi studii[18] – în limba română, germană, franceză şi engleză – în numeroase reviste de specialitate din România (Bucureşti, Iaşi, Cluj, Constanța, Sibiu, Chişinău, Cernăuți, Deva, Orăştie), Germania (Berlin, Stuttgart, Jena, Leipzig, Frankfurt, Gotha), Franța (Paris), unele semnate I. Lepszy.

Iosif Lepşi a încetat din viață în anul 1966.

Cercetări în domeniul zoologiei

Studiile de zoologie a nevertebratelor, în primul rând, a protozoarelor (cu deosebire a infuzoriilor[19]) din medii fizico-geografice diferite – lacuri, ape curgătoare (de exemplu, râul Dorna din Bucovina), turbării (Poiana Stampei, în sud-vestul Bucovinei), Marea Neagră, unde a identificat 49 de specii –, au constituit o prioritate pe toată durata activității lui Iosif Lepşi[20].

Încă de tânăr, Iosif Lepşi a fost binecunoscut în străinătate unde, pentru lucrările sale, era foarte apreciat în cercul oamenilor de ştiință. Solicitat de prestigioasa Editură Bermühler din Berlin, Iosif Lepşi a publicat, în anul 1926, o valoroasă lucrare sistematică asupra infuzoriilor marini şi de apă dulce[21], unică în acest domeniu la vremea respectivă.

În acelaşi an, 1926, Academia Română i-a acordat Premiul „Atanasie Toncoviceanu”[22] pentru lucrarea *Studii faunistice, morfologice şi fiziologice asupra infuzoriilor din România*, lucrare publicată în seria „Studii şi cercetări” a Academiei Române, vol. XII, Bucureşti, Editura Cultura Națională, 1927, 176 p. + ilustrații.

---

[17] *Frați români din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş*, în „Țara noastră” (director, Octavian Goga), Cluj, anul X, nr. 31, 21 septembrie 1930, p. 1 078.

[18] Lista celor 120 de lucrărilor publicate de prof. dr. Iosif Lepşi este prezentată în Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 208–214.

[19] *Infuzor, infuzori*, s. m., clasă de protozoare care au corpul acoperit de cili, cu ajutorul cărora se deplasează; ciliat; (şi la sg.) animal care face parte din această clasă. [Var.: *infuzóriu* s. m.] – Din fr. *infusoire*, lat. *infusorius*.

[20] Radu Iftimovici, *Creație românească în biologia universală*, Bucureşti, Editura Albatros, 1977, p. 64.

[21] Iosif Lepşi, *Die Infuzoren des Süsswassers und Meeres (Hilfs zum Bestimmen nebst einer kurzen Einführung in deren Biologie)*, Berlin, Verlag Bermühler, 1926.

[22] Premiul se acorda din donația de 21 000 de lei, făcută de Atanasie Toncoviceanu, din care 1 000 de lei anual urmau să se decearnă pentru un premiu sau două de câte 500 de lei, pentru subiecte ce urmau a fi precizate de Academie. Cf. *Raport asupra lucrărilor făcute de Academia Română în anul 1913–1914*, în „Românul”, Arad, anul IV, nr. 130, 15/28 iunie 1914, p. 5.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Rezultatele cercetărilor asupra infuzorilor din turbăriile de la Poiana Stampei (sud-vestul Bucovinei) şi din râul Dorna le-a publicat în anii 1922, 1923 şi 1957[23].

Studii asupra protozoarelor a efectuat în Dobrogea, în Lacul Şoimoştău de lângă Orăştie, în Lacul Sf. Ana, unde a identificat 30 de specii necunoscute în România şi 10 specii noi pentru ştiinţă, în regiunea Mării Negre, iar în afara graniţelor, în Bazinul râului Iordan şi în apele Mării Mediterane.

Iosif Lepşi a făcut identificarea unor protozoare incoline din urnele plantelor carnivore ale speciilor *Nepenthes* şi *Sarracenia* în anul 1958, în Grădina Botanică a Facultăţii de Ştiinţe Naturale – Geografie din Cluj-Napoca, şi, în anul 1961, în Grădina Botanică din Bucureşti.

Timp de aproape 40 de ani, Iosif Lepşi a studiat lumea protozoarelor libere[24] – a identificat şi a descris specii noi, a stabilit noi date privind filogenia, morfologia, fiziologia şi etologia ciliatelor, a evidenţiat importanţa cercetării şi

[23] Iosif Lepşi, *Contribuţii la fauna infuzorilor din turbăriile de la Poiana Stampei în sud-vestul Bucovinei*, în „Anuarul Liceului de Stat «Aurel Vlaicu» Orăştie pe anul şcolar 1921–1922”, vol. III, Orăştie, 1922; *Câţiva infuzori din râul Dorna*, în „Revista ştiinţifică «V. Adamachi»”, Iaşi, tomul IX, 1923, p. 19–22; *Infuzori holotrichi din tinoavele de la Poiana Stampei (raionul Vatra Dornei)*, în „Buletinul ştiinţific al Academiei RPR – Secţia de Biologie şi Ştiinţe Agricole”, Bucureşti, Seria Zoologie, tomul IX, nr. 1, 1957, p. 5–13; *Infuzori spirotrichi şi peritrichi din tinoavele de la Poiana Stampei, raionul Vatra Dornei*, în idem, tomul IX, nr. 3, 1957, p. 231–240.

[24] Petru Bejinariu, *Eugen Botezat şi Şcoala de biologie de la Cernăuţi*, Rădăuţi, Editura Septentrion, 2005, p. 42.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

rolul ecologic al acestora. Rezultatele variatelor cercetări efectuate asupra lumii protozoarelor libere au fost redactate şi publicate, în anul 1960, în fascicula *Euamoebidea*, din Colecția „Fauna Republicii Populare Române".

În anul 1965 a publicat volumul *Protozoologie*[25], studiu unic în literatura științifică românească, de 1 000 de pagini, consacrat protozoarelor din apele dulci, salmastre, marine şi edafice.

Iosif Lepşi a avut preocupări şi în privința studiului planctonului din apele curgătoare (potamoplancton) din râurile Mureş (1926) şi Iordan (1931), precum şi din lacuri: Taşaul (1932), Beleu şi Siutghiol (1933).

Studii cu rezultate notabile a efectuat asupra microfaunei de mlaştini carpatice, iar pe râul Mureş a identificat, în anul 1932, o nouă specie de *Aspidogaster* (trematod) – *Aspidogaster antipai* –, cu nume atribuit în cinstea savantului Grigore Antipa.

Iosif Lepşi este primul român care s-a ocupat în mod special cu biologia Mării Negre. Prin studiile din Marea Neagră, a identificat, pentru prima dată, crustaceul de apă dulce *Potamon potamios*[26], crustaceu cu însemnătate biogeografică.

Observații a făcut şi asupra lăcustelor din România şi asupra rolului microorganismelor în producerea malariei, în special în Basarabia. Lumea vertebratelor nu l-a preocupat pe Iosif Lepşi decât în treacăt, iar cele câteva lucrări publicate privesc broaştele țestoase, reptilele şi vulturii[27].

Cercetări în domeniul geografiei

În domeniul geografiei, Iosif Lepşi a făcut ample şi temeinice cercetări în lacurile din zona carpatică (Sf. Ana) şi de podiş (Heracleea, în Dobrogea, Şoimoştău, în Transilvania), în lagunele şi limanele de pe țărmul Mării Negre (Siutghiol, Tăbăcărie, Taşaul) şi în zona lacurilor din sudul Basarabiei (Cahul şi Beleu). În studiul lacurilor, pe care le considera ca adevărate organisme cu o evoluție şi o istorie a individualității lor, Iosif Lepşi a abordat aspecte referitoare la geneză, la hipsometria bazinului hidrografic, la morfologie şi batimetrie, la afluenții şi caracteristicile apei şi ale sedimentelor lacustre, la caracteristicile biologice ale planctonului, subliniind totodată şi însemnătatea economico-

[25] Iosif Lepşi, *Protozoologie – protozoare – morfologie – fiziologie – clase – subclase – ordine – familii*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1965.

[26] Iosif Lepşi, *Potamon potamios (*Oliv*.) neu für Rumänien*, în „Bulletin de la Section Scientifique de l'Académie Roumaine", Bucureşti, tomul X, nr. 8–9, 1927.

[27] Iosif Lepşi, *Din viața broaştelor țestoase*, în „Revista ştiințifică «V. Adamachi»", Iaşi, tomul XI, 1925; *Beitrage zur Reptilienfauna der südöstlichen Dobrudscha*, p. 27–50, şi *Einiges über den Gänsegeier (Gyps fulvus* Gmel*.) und Uhu (Bubo bubo* L*.)*, în „Verhandlungen und Mitteilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt", Sibiu, vol. 77, 1926–1927.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

geografică a acestora. În acest domeniu, Iosif Lepşi poate fi considerat ca unul dintre principalii limnologi români.

În perioada petrecută în sudul Dobrogei, pe lângă studiile de biologie şi cercetările arheologice, Iosif Lepşi s-a preocupat şi de analiza geografică a zonei de contact dintre mare şi uscat, cercetările de teren fiind concretizate în studii geografice subtanțiale. Lucrarea *Studii asupra litoralului Şabla-Ecrene* – care i-a fost publicată de Academia Română, în „Memoriile Secțiunii Științifice", seria III, tomul IV, Mem. 6, Bucureşti, Editura Cultura Națională, 1927, 138 p. + 20 planşe –, „este cea mai completă şi unică lucrare de proporții asupra Cadrilaterului nostru"[28].

În anul 1934, la Berlin, în „Zeitschrift für Fischerei und deren Hillswissenschaften", Iosif Lepşi publică observațiile sale asupra măsurilor de ameliorare piscicolă a lacurilor sud-basarabene. A reluat studiul Lacului Sasic, cel mai mare lac din Basarabia, cu o suprafață de 215 km^2, şi a publicat, în anul 1936, un studiu monografic al acestuia[29].

[28] Valeriu Bora, *op. cit.*, p. 188.

[29] Iosif Lepşi, *Lacul Sasic. Încercare monografică*, în „Arhivele Basarabiei", Chişinău, vol. VIII, nr. 1–4, 1936.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Cunoscut în Europa datorită cercetărilor sale în domeniul limnologiei[30] – domeniu în care este considerat unul dintre principalii limnologi români –, Iosif Lepşi a reprezentat România la congresele internaționale de limnologie de la Innsbruck (1923) şi Belgrad (1934). În anul 1935, la Belgrad, a avut loc Congresul Internațional de Limnologie teoretică şi aplicată, la care Iosif Lepşi a prezentat o lucrare în care a pus în lumină modul de gospodărire a lacurilor româneşti, lucrare care apoi a fost publicată la Stuttgart[31].

Un capitol separat al cercetărilor geografice ale lui Iosif Lepşi se referă la spațiul geografic unic, deosebit de complex şi interesant al Deltei Dunării, azi rezervație a biosferei.

Geneza şi evoluția Deltei Dunării a preocupat lumea ştiințifică din România, problema fiind studiată, în timp, de Gh. Murgoci (1912), C. Brătescu (1912, 1922), Gr. Antipa (1914), Em. De Martone (1931), G. Vâlsan (1934, 1935) ş. a.

Celor amintiți, îl putem adăuga şi pe Iosif Lepşi, care a manifestat interes pentru descifrarea misterului evolutiv al celui mai nou pământ românesc. În anul 1924, Iosif Lepşi emite ipoteza privind vârsta acestui spațiu geografic, vârstă stabilită prin calcul matematic, o metodă cu totul nouă[32].

În anul 1942, publică ample date ştiințifice în „Buletinul Muzeului Regional al Basarabiei", sub titlul *Materiale pentru studiul Deltei Dunării*. În cele 240 de pagini, studiul cuprinde aspecte referitoare la geneză, geologie, morfologie, hidrografie şi cartografie. Ampla documentație din teren, descrierile prezentate, materialul biogeografic, bibliografia bogată şi un index alfabetic au făcut din această lucrare un succes real. Informații din acest studiu au fost preluate şi publicate în reviste de specialitate din Germania.

În legătură cu domeniul limnologiei, Iosif Lepşi a studiat şi depozitele cuaternare, vârstele loesului, clima din zona dintre Prut şi Nistru şi Cuaternarul din sud-estul României.

Tot în cadrul cercetărilor geografice, trebuie să menționăm şi preocupările lui Iosif Lepşi legate de cartografie, domeniu în care a descoperit şi semnalat documente cartografice inedite, referitoare la ținuturile locuite de români.

În anul 1933, a publicat în „Arhivele Basarabiei", Chişinău, vol. VI, nr. 3, lucrarea *O veche hartă manuscrisă a regiunilor româneşti*, un document cartografic din anul 1730, descoperit în Staatsbibliothek din Berlin, urmată, în anul

[30] Limnologia, ramură a hidrologiei care se ocupă cu studiul lacurilor naturale şi artificiale sub aspectul genezei depresiunilor lacustre, al regimului hidrologic, termic şi chimic, al capacității de dezvoltare a asociațiilor floristice şi faunistice, al relațiilor cu mediul înconjurător şi al valorificării lor de către om (din grec. *limnos* – lac, baltă, mlaştină).

[31] Iosif Lepşi, *Die Seen Rumäniens und ihre Bewirtschaftung*, în „Verhandlungen Internationale Vereinigung für theorethische und angewandte Limnologie", Stuttgart, tomul VII, 1935.

[32] Iosif Lepşi, *Vârsta Deltei Dunării*, în „Analele Dobrogei", Constanța, vol. IV, 1924; *Ce vârstă are Delta Dunării*, în „Natura", Bucureşti, vol. XIII, nr. 2, 1924.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

1937, de lucrarea *Despre o hartă olandeză din 1791 a regiunilor româneşti din apusul Mării Negre*, apărută în „Buletinul Muzeului Național de Istorie Naturală", Chişinău, vol. 7/1936, 1937. În acelaşi an, 1937, a analizat modul cum erau reprezentate Țările Române în lucrarea lui Jaques Peeters, *L'atlas en abrégé, ou nouvelle description du monde*, apărută la Anvers, în 1692, iar în anul următor (1938) a prezentat o serie de însemnări importante pentru români, găsite într-o geografie universală[33] din anul 1729. În anul 1941, a readus în atenție impresiile din călătoria întreprinsă cu un secol înainte, prin Basarabia, de germanul J. G. Kohl[34].

Activitatea în domeniul muzeologiei şi al ocrotirii naturii

În baza Înaltului Decret Regal nr. 290, din 1 februarie 1932, Iosif Lepşi a fost numit director al Muzeului Național de Istorie Naturală din Chişinău.

Prin lege, muzeul aparținea Facultății de Agronomie din Chişinău a Universității din Iaşi. Urmare a stăruințelor profesorului Iosif Lepşi, în baza Decretului-lege nr. 3 783, din 11 noiembrie 1937, semnat de regele Carol al II-lea, muzeul a trecut în subordinea Ministerului Educației Naționale, cu numele de Muzeul Regional al Basarabiei.

În „Buletinul Muzeului Național de Istorie Naturală ", nr. 4, 1932, p. 3–4, primul număr apărut sub îngrijirea lui Iosif Lepşi, acesta scria: „Vrem să contribuim la propăşirea muzeului național. Acesta este, în esență, programul nostru de lucru".

Iosif Lepşi a elaborat un program de activitate ştiințifică şi muzeală şi a orientat domeniile cercetării ştiințifice ale muzeului înspre geologie-paleontologie-geografie, hidrografie, zoologie, botanică, agronomie, etnografie-artă şi arheologie-preistorie. Între aceste direcții, Iosif Lepşi şi-a propus realizarea geografiei fizice a Basarabiei, a unui conspect al lumii animale dintre Prut şi Nistru, întocmirea de monografii ilustrate ale localităților basarabene, achiziționarea de piese arheologice şi numismatice pe care să le poată studia specialiştii etc.

Sporirea interesului cetățenilor pentru muzeu l-a preocupat permanent pe Iosif Lepşi. În acest scop, a difuzat, în toate județele Basarabiei, broşuri de popularizare, a organizat, în diferite localități, prezentarea muzeului, la fel şi în diferite reviste etc.

Cu aceeaşi stăruință, a mărit numărul pieselor de muzeu – de la 6 700, în anul 1932, la 7 200, în anul 1940 –, iar colecția bibliotecii, de la 3 000 de volume, în 1932, la 5 000 de volume, în 1942[35]. Sub conducerea sa, muzeul a contribuit –

[33] Philippi Cluverii, *Introductionis in universam geographiam, tam veterem quam novam*, libri VI. Accesit P. Bertii Breviarum orbis terrarum, Amstelædami, 1729.

[34] Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 197.

[35] *Ibidem*, p. 199.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

prin completarea fondurilor muzeale, prin studiul materialului documentar sub aspectul istoriei naturale, antropologiei, arheologiei şi istoriei, prin amenajarea şi deschiderea de noi expoziții etc. – la păstrarea şi propagarea patrimoniului cultural românesc din Basarabia. Către anul 1937, Muzeul Național de Istorie Naturală din Chişinău era considerat „cel mai pitoresc şi activ muzeu al României”[36], muzeu care putea face cinste oricărui oraş european.

În luna iunie 1940, Iosif Lepşi a fost detaşat la Muzeul de Istorie Naturală din Bucureşti, în locul său fiind adus N. Moroşan.

Iosif Lepşi a revenit de la Bucureşti în septembrie 1941, ca director al Muzeului din Chişinău, în prezent Muzeul Național de Etnografie şi Istorie Naturală. Cu mari eforturi, Iosif Lepşi şi colaboratorii săi au reuşit să repare clădirea muzeului – deteriorată în urma cutremurului din 10 octombrie 1940 –, să restabilească patrimoniul muzeal şi expozițiile, să desfăşoare muncă de cercetare şi să readucă în circuitul ştiințific instituția culturală din Chişinău.

Meritul directorului Iosif Lepşi în creşterea prestigiului muzeului din Chişinău constă şi în faptul că el a cercetat mai multe probleme ale muzeologiei basarabene, a lucrat cu vizitatorii, a organizat excursii, a contribuit la educarea elevilor şi a ținut o evidență a observațiilor pe care le exprimau vizitatorii.

Urmare a inițiativelor sale, muzeul din Chişinău era singurul din România care avea stațiuni proprii de cercetări – Stațiunea limnicolă Vâlcov (jud. Ismail), înființată în anul 1938, şi Stațiunea experimentală Manzâr (jud. Tighina), înființată în anul 1943.

Iosif Lepşi a continuat editarea „Buletinului Muzeului Regional al Basarabiei”, singura publicație periodică ştiințifică din Basarabia, unde s-au publicat rezultatele cercetărilor ştiințifice desfăşurate în toată provincia.

În anul 1944, muzeul din Chişinău a fost evacuat la Bacău, iar Iosif Lepşi s-a întors la Muzeul de Istorie Naturală „Grigore Antipa” din Bucureşti, unde, numit şef de secție, în 1945, a desfăşurat o bogată activitate.

Printre preocupările lui Iosif Lepşi, în perioada în care a activat în Basarabia, s-a înscris şi cea privind ocrotirea naturii în spațiul geografic dintre Prut şi Nistru.

Comisia Centrală a Monumentelor Naturii – condusă, în calitate de preşedinte, de Alexandru Borza (1887–1971), întemeieterul geobotanicii în România – a inițiat, în şedința din 25 februarie 1933, înființarea comisiilor regionale a monumentelor naturii, la Cluj şi Chişinău. Într-un raport susținut în cadrul şedinței, Iosif Lepşi a prezentat lucrările necesare pentru ocrotirea naturii din Basarabia.

În şedința din 2 aprilie 1933, prima a Comisiei Regionale a Monumentelor Naturii pentru Basarabia, în prezența autorităților publice din Basarabia, Iosif Lepşi a fost numit preşedinte al acesteia. Sediul comisiei a fost, până în 1944, la

[36] Mihai Ursu, Anton Moraru, *Muzeul Național de Etnografie şi Istorie Naturală: retrospectivă istorică*, [on line] www.literaturasiarta.md, accesat la 29.09.2015.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

Muzeul Național de Istorie Naturală din Chişinău. După înființare, comisia a trecut la adoptarea de măsuri privind ocrotirea naturii, potrivit legislației şi situației reale din Basarabia.

În noua calitate, Iosif Lepşi a străbătut întreg teritoriul Basarabiei şi, în 1935, a elaborat un raport, în care erau prezentate ariile naturale ce urmau a fi puse sub protecția legii. După vizitarea acestora şi de către Alexandru Borza, s-a reuşit legiferarea – prin Jurnalul Consiliului de Miniştri al Regatului României, nr. 1 913/1937, publicat în „Monitorul Oficial" al României, nr. 190, din 19 august 1937 – a 10 rezervații naturale: Căpriana (jud. Lăpuşna), păduri seculare de fag; Cărbuna (jud. Tighina), pădure; Valea Mare (jud. Bălți), rezervație faunistică şi floristică; Gârbovăț (jud. Tighina), pădure de stejari bătrâni; Hârjauca-Palanca (jud. Orhei), pădure de făget bătrân; Pârjolteni (jud. Lăpuşna), rezervație floristică; Delacheu (jud. Tighina), rezervație floristico-peisagistică; Ruhotin (jud. Hotin), făget secular; Cocorozeni (jud. Orhei), stepă; Moghilău (jud. Tighina), pădure de silvostepă[37]. Au fost, astfel, oficializate, datorită inițiativei şi eforturilor lui Iosif Lepşi şi a sprijinului primit din partea unor reputați savanți biologi – Alexandru Borza, Andrei Popovici-Bâznoşanu, Marin Drăcea şi Emil Racoviță –, primele arii protejate din Basarabia, în suprafață totală de 1 405,74 ha.

Sub conducerea lui Iosif Lepşi, Comisia Regională a Monumentelor Naturii pentru Basarabia a inițiat o serie de măsuri menite a proteja efectiv aceste rezervații naturale. De exemplu, s-a intervenit pentru asigurarea pazei, pentru oprirea tăierii arborilor din pădurile protejate, pentru interzicerea păşunatului şi pentru a determina societățile de vânătoare să nu mai întreprindă acțiuni în cadrul ariilor protejate.

Au fost promovate măsuri pentru cunoaşterea rezervațiilor naturale de către primării, posturile de jandarmi, şcoli şi organele silvice, s-au realizat tăblițe indicatoare, care să semnaleze publicului respectivele arii protejate.

Încă din anul 1937, Comisia Regională a Monumentelor Naturii pentru Basarabia a început activitatea de studiere complexă a rezervațiilor naturale. Preşedintele Iosif Lepşi s-a deplasat în teren pentru cercetări, pentru a constata starea în care se află acestea şi a semnala neregulile existente. Sub îndrumarea lui, s-au făcut şi delimitările definitive ale rezervațiilor.

Prin Adresa nr. 93/1941, Comisia Centrală a Monumentelor Naturii l-a însărcinat oficial pe Iosif Lepşi cu cercetarea stării rezervațiilor naturale din Basarabia[38].

Rodnica activitate depusă de Iosif Lepşi în domeniul ocrotirii naturii din Basarabia a fost menționată în cadrul unor conferințe consacrate rezervațiilor

[37] Sorin Geacu, *op. cit.*, p. 200.

[38] *Ibidem*, p. 206.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)

naturale din România, conferințe susținute de Alexandu Borza în universități din Croația, Elveția, Italia, în anul 1942[39].

În semn de prețuire a activității celui care i-a fost director timp de aproape 12 ani, Muzeul Național de Etnografie şi Istorie Naturală din Chişinău a organizat, în 15 septembrie 2015, Conferința științifică „Iosif Lepşi – ilustru savant şi director al Muzeului Național de Istorie Naturală din perioada interbelică a Basarabiei (1932–1944)".

La împlinirea a 120 de ani de la naştere şi a 50 de ani de la trecerea în neființă, dorim şi noi ca, prin informațiile prezentate, să aducem un binemeritat şi modest omagiu celui care şi-a dedicat viața științei şi muncii perseverente, prof. dr. Iosif Lepşi, originar din Bucovina.

[39] *Ibidem*, p. 207.

BDD-A32827 © 2016 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:51:26 UTC)